

„Istarska Riječ“

svakog četvrtka uveče,
slog drugog četvrtka donosi
časnik poljopr. „Mladi Istarski“
časnik, na poštama za
prenosno 25. list. Ured-
stvo i uprava lista: Tist
učitelj - Via S. Francesco
Assisi 20/1. Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEĆ

Tijednik za posku, gospodarstvo i politiku Istarskog Baroda.

Oglasili stoje 4 lira

za svaki centimetar vlasni
štitni jednoga stupca. Za kle-
kratko vrištene daje se znatis
popust prema pogodbi. Plaća
se u istom razmeru. Dostav-
ljeno je u vremenu od dva
dneva. Neftanika se pismi
se primaju, a nukopisi se na
vrataju u kojem služuju.

Naši mrtvi

Prekosutra, na dan Svih Svetih, u sre-
ću će našim oživjeti u spomenu na naše
mrtve; naši će se dragi grbovi skititi
vječnom i zapaljenim svjetcima. Sabranii
svojim tuzi mnogi će toga dana kleknuti
u grob otišli majke, brata ili sestre, sina
i kći i skrusenim će molitvom iskazati
veću ljubav prema svojim nezaboravnim
soknjicima.

Ali svi se naši grobovi ne nalaze sami
po istarskim grobljima, lmano mi grobova
razbacani po čitavom svijetu; po moru
i po krajima. Koliko je naših ljudi progutalo
more? Koliki leže u dalekoj udaljenosti,
u Africi, Aziji?

A što da kazemo o tirolskim gorama, o
Karpatima, o balkanskim planinama? Što
da kazemo o nebrjenim onim razbacanim
grobovima u kojima sniju svoj posljednji
san toliki naši ljudi, otigrani obitelji i živo-
tu u svijetu svoje miladosti?

Medju tim razbacanim grobovima ima-
ih, u kojima leže ona naša braća, koja su
život svoj dala za prelijepu misao narodne
slobode...

Ima ih u Dobruči i posudova...

Njima se poklonimo, jer su bili bolji od
nas. Njih slušamo, još ne prestanjući (po-
minjući, da im jedna lijepta misao, baš ona,
za koju su oni umrli i za koju moramo i
mi da živimo i radimo).

Sjećajmo ih se, i u duhu blagoslovljajmo
svjetlu uspomenu njihovu!

Prvi celi poslijeđeni velikoga rata bila
je učilišta Slavenstvo, a naročito Ju-
goslovenstvo. Jedina velika monarhija od
preko pedeset milijuna duša bacila je ruka-
vici jednoj maloj slavenkoj državi: Srbiji.

Mala je Srbija prihvatala rukavicu, svu su
njezini sinovi ustali, da se do poslijeđenja
čovjeka zrijući za slobodu svoje zemlje. Rat
se svrsio, sloboda je očuvana, izvršeno
je jedno veliko djelo, ali kud junačka i vojska
i vojska, svuda se otvarali grobovi i
gutali svijet naroda srpskoga i uopće jugo-
slavenskoga.

I Albanija i Krf i daleka afrička Bizerta
- sve je to jedan veliki jugoslovenski
grob. I iz tog golemoga groba, kada k-
noma dohode glasovi, koji neprastano
zbore našim dušama: - Sjećajte se naše
krvi, naših muk, naših tužnih i osamjehi-
grobova u tujini i - ne klonite! Ustariate!..

A mi, kad ne možemo čujećim da im
okitimo daleke grobove, sjetimo ih se
misiju... i molitvom, da im daleka, tudi
zemlja bude sto laska i prijaznija.

Jos im grobova, kojima će prekosutra
nas misao da poleti. Te su grobovi emili
naših starih negdašnjih vodja i pravaka, koji
su prvi u Istri digli planteći zublju, da
njima prosvijetle naš mukotrpni narod i da
mu pokazuju bolje pute u budućnost negovu-

D-brila, Vitezie, Mandići... a da ne spo-
minjemo saj ovaj tužni niz naših dñih
svećenika, učitelja i drugih naših sastava
našem narodu najbolji dio sebe sami sta-
rajući se o njegovoj sreći i slobodi. Svoje
djivo i pliamento djelu nisu završili, da
njima okolnosti bila jača od njih, ali oni su
nas unatoč teme zaduzili za njih vremena
časiva, časni su nam zaduzili stazu, kojom
treba da kročimo, oni su nam sebe ostavili
kao izgled, kako moramo da radimo...

Njihov pozivnički život hit će nam vje-
ćim vrelom, iz kojega ćemo crpiti nauku
za naš budući rad, njihovi grobovi bit će
naučna posvećenja mjesto, na kojima ćemo u
teškim casovima naših borbi potražiti utje-
će i okrepe.

I više put će se sa tih naših milih gre-
bova istarskih vidiuti naš topi, usrdni
uzduž...

Pomožite mrtvi nam do sreće.
Kada živi ne mogu il' ne čel...

Roditelji!

Po novom školskom zakonu imadu Vaša
djeca, iako polaze italijansku školu, pra-
duva da nadodamom salovima uče svoj ma-
terijalni jezik — srpsko-hrvatski.

Ako ta obuka u našem jeziku hrvatskom
nije još uvedena, zatražite u školskom upr-
avitelju, da je smješta uvede.

Za slučaj, da upravitelj škole to ne bi
hrio da učini, javite to ureduštu našeg
lista, koji će u tom smislu odmah pokrenuti
potrebito.

Profesor dr. Jovan Cvijić

Tko je Jugoslavija studio po nazivama
i balkanskoj Poluostrvu i mi danas znamo
po tome kako je nastalo ono Poluostrvo,
kakovo je bilo prije milinove godine i kakovo je sada.

Na svijetom destinu putovanjima iono
kako dolazi u dobitci i s naredom, pa je
proutvajeli jerik, običaje, tipove sastavljen
i jedno veličanstveno dijelo, u kome je te-
meljito iznjo, kako se još narod na
Balkanu u vjejkovima mijenja, kako i
kada se je silo i t. d. Ono našao, da se
tako da sva tri uistinske sačinjavaju jedan
narod. Zato je i Jovan Cvijić jedan od naj-
čestijenih Jugoslavena budući da je
uverjen, da smo sive trje: i Hrvati i
Sloveni. Slovenski jedan narod.

Jovan Cvijić je od najvećih učenja-
ka, što ih je god dao naš troimeni narod.
On je rodom Srbin, ali je uz to i udiošljivo
Jugosloven. Ideće gđine navršiće
svoju sedesetu godinu, no on je još uvič-
en i svjež, tako je još i danas i na poju-
nake i u univerzitetu kao profesor živim
uzorcu rada i uspravnosti.

Jovan Cvijić je geograf. On se već u
svojoj ranoj mladosti posvetio proučavanju
zemlje, koju mu je najbliža. Nema kraja ni
kutija, što ga on nije nekoliko puta prošao
svom etapom od Triglavu pa do Carigrada
do Atine. On je za svog dugodobnog
putovanja svu zemlju, što je cplaknuće
Crno, Egejsko, Jonsko more i nas Jadran.
S geografskim kartom, kompasom i jednim
tekćem u ruci otvara se Cvijić prije tride-
st i nekoliko godina pun edusvjeđenja
rada istraživanja svu zemlju, što je cplaknuće
na konferencijski mir. Cvijić je tamo slovio
kao veliki naučni autoritet.

U nedjelju, 21. oktobra o. g. proslavljen
bio izvan Srbije, pa se je i u Parizu i u
Londonu uvelike zauzimao za svoj jugoslo-
venski narod. Njegovi geografski radovi
bilu su već oprije poznati i stranom, na-
učnom svijetu, pa su zato bili i vrlo traženi
na konferencijski mir. Cvijić je tamo slovio
kao veliki naučni autoritet.

U nedjelju, 21. oktobra o. g. proslavljen
bio izvan Srbije, pa se je i u Parizu i u
Londonu uvelike zauzimao za svoj jugoslo-
venski narod. Njegovi geografski radovi
bilu su već oprije poznati i stranom, na-
učnom svijetu, pa su zato bili i vrlo traženi
na konferencijski mir. Cvijić je tamo slovio
kao veliki naučni autoritet.

U svom radovima dotakao se profesor
Cvijić i naše Istre. Inače nije ni mogao
kad se zna, da je ovaj naš kraj u geogra-
fskom pogledu čest balkanskih polutotoka.

Neka Bog pozvati prof. Jovana Cvijića
mnoga hjeta na diku naroda i nauke!

Vinogradarska kriza i njezino rješavanje

I. (Ing. P. Klenovar): — Pitanje vinog-
radarske krize već dulje vremena muci-
nosimo našeg već i stranog vinogradara.
Na tom pitanju pišu i naše i strane novine
i u „Istarskoj Rječi“ izlazio je o tom pitanju
već nekoliko članaka. To je lijepo i hvale-
vrijedno. Ta si znamo, da je rješenje vi-
nogradarske krize odlučno po gospodarski
nagradi sejšlja. Budući da o tom rješenju
ovisi naša na koju treba da uvedemo naše
seljačko gospodarstvo, prima posećenim
prilikama, i smjer, kojim treba da putujemo
to je potrebno, da se piše vinogradarske
krize svestrane pretreće i da se o njem
čuje što više misljenja. Jedino da taj način
čemo do jasnijih i tačno predviđenih
pogleda, na temelju kojih ćemo sebi sljed-
iti opću tačku plan, koji treba da stjedimo
u cilju uzdravljenja i podignuća našeg na-
rodnog gospodarstva.

Kod rješavanja svakog pitanja treba da
se ponaprijere postavljeno na ispravno
odredjeno stanovlje, s kojeg se došlo
pitanje ima da posmatra.

Ako hoćemo da dodjemo da jasne slike
vinogradarske krize i da na temelju toga
pronadimo jedno rješenje, koje bi bilo
poslovno po našem vinogradaru, enda se
meramo postaviti na njegovo stanovlje.
Nes istarski vinogradar traži tako rješenje,
po kojem bi vinogradarstvo zauzlo ono
mjesto u njegovom gospodarstvu, koje je
imalo prije rata i, da mu proizvodnja
naša postane jakim, trajnim i sigurnim
vremenskih priroda. To bi bilo jedno ispravno
i svršljivo rješenje vinogradarske krize.

Ne bude da pak jedno tako rješenje
može, treba potražiti način, kako da se
uredi naše seljačko gospodarstvo, prema
sudjelujućim prilaskom, a u cilju jednog
do sad učinjenoj uspostavi, da se
troše ponajviše pivo i druga pića, ipak
su one prije rata trošile velike količine
vina. Osim toga i sam antialkoholni po-
kret zauzimaju svoje maha te uvelike
upliju na svjetsku vinogradarsku krizu.

Ako pogledamo pak na uzroke vinogra-
darstva krize kod nas, to ćemo ih moći više
naučiti. To bi bilo:

1. Utjecaj svjetske vinogradarske krize;

2. Novo nastalo gospodarsko-politički
polozaj, koji su naši krajevi došli pri-
prijemom Italije. Tim faktom su naime ovi
krajevi odrezani od svog prirodnog zaledja
i pripojeni državi, koja po svojoj proizvod-
noj sile učinila drugo mjesto u svjetskoj
proizvodnji;

3. Propadanje gradova, Tista, Pute, Rje-
te, i tih naših glavnih tržišta vina, i s tim
u vezi prepadanje demace industrije i to-
govine;

4. Opera gospodarska kriza u vezi sa no-
vorođenost i osnivanjem širokih slobod-
narađa, lavini potrošnja vina;

5. Konkurenca talijanskih vina i s tim
u vezi sve jače potiskivanje naših vina i
na domaćim tržištima;

6. Pomanjkanje zakonske zaštite trge-
vine vina;

7. Loša kvaliteta i pomanjkanja velikih
tipova vina;

8. Nedovoljna organizacija trgovanja
vinom.

To bi bili u glavnom uzroci svjetske
vinogradarske krize i kod nas.

Pismo iz Jugoslavije

U Zagrebu, dan 26. oktobra 1924.

Medicina-farmaceutska izložba - Sjek-
icev i Jugoslaveni. - Politička nervosa u
Zagrebu i u Beogradu. - Hrvatsko-vjere-
ljivoanje Nj. V. Kralja za rasplet krize i učvr-
šenje sporazuma.

U pismu od prošloga putu izvestjimo o
svetom namisli ovlašćenog Inspektoratu Min-
istarstva Narodnoga zdravstva, koji je u Umjet-
ničkom paviljonu priredio poučnu i nadu sve
potrebnu izložbu pod imenom „Maika i dje-
te“. Treba još dodati, da su tom prilikom
previše hrvatski vještaci održali nekoliko
predavanja o materinskoj negi, dječjem bo-
lestima, briži za podmladak itd.

Skoro zatim prešlo se na otvorene druge
nepropagandističke priredbe, izložbe li-
ječničko-farmaceutske, koja imaju svrhu da
pokaže razvoj i stanje zdravstvenih prilika u
Jugoslaviji, zavoda za liječenje i suzbijanje
bolesti, i da u ovom potonjem izložbi može vidjeti na-
prednja domaća proizvodne raznog hrvatskih
U potku u Jugoslaviju u tom pogledu
posvema ovisna od inozemstva. Danas već
sama udovoljava velikom dijelu svih pot-
reba.

Ovaj se napredak može mnogo pripisati radu
privatnih poduzeća, no nije prethodno, ako se
ustvrdi, da način načinje zaslužuje Ministarstvu
Narodnoga zdravstva. Od svih novih država,
prozvali su se način načinje zaslužuje Ministarstvo
zdravstvenog i socijalnog poljoprivrede. Skoro
jedino koja je za zdravstvo naroda učinila naj-
veće, Švedska, Srbija, i dalje je u potpunosti
zavodila vještice debihi besplatne njegu. Na
ime najviše radi načelnik spomenutog
ministarstva, dr. Stipar. Socijalizacija je
međine svakaku poljoprivredu i nadpribrednu
poslužila za vještice debihi besplatne njegu.
Danas već u Varšavi sahranjuje prah velikog
poljskog spisatelja i narodnoga voditelja Henrika
Sienkiewicja (Sienkiewicja), umroga godine
1916. u Srbijas. U spomen velikom pismu,
poznatom u cijelom kulturnom svijetu, a nuda
sve slavljenom kod Slavena, pripredile su u
čitavoj zemlji junac i danas dostojne proslave.
Jučer su u Varsavi obustavile rad, pa je
čitav zemlji danas učinio značenje ovoga pismnika
u svjetskoj književnosti, a naročito o važnosti
je Sienkiewicja imena.

I danas u svoj slobodnoj Poljskoj, di-
zavane zvona, slavi se i u Jugoslaviji, u
svim većim mjestima, pisac, koji je odgođio
nekoliko narastaju. Jutros je u svakoj vještici
novi ovdješteg svetuljstva određen spomen-
šlovo. U prisutnosti poljskog konzula, mnogih
intelektualaca i predstavnika poljskog naroda
i Sienkiewicza dr. Polak, Fidr. dr. Uješić i
drugi. Brojni rječnici certan je rad velikog
Poljskog. Sienkiewicza dr. Polak, Fidr. dr. Uješić i
drugi, koji su nakon nespisani i u krvi ug-
rušili, revolucionar. Od godine 1863. ustao da
sudjeli, da sokoli, da dječe obeshrabljani narod.
U rasomoklomost Sienkiewicza je dinim
svom perom opisan 17. vječ, našljavnicu i
načinjakije dobiti poljske proslasti, navodeći
načinjenu heroističu i pozitivnost. Oni su za-
javljaju narodnih manja, uzroka poljske pro-
slasti, ali ptičaji u svojim romanima (kao
Ognjem i matcem. Pan Volodovićski i dr.)
velike prošle dane, stekao je za svoga naroda
nepriznatih zasluga. Sienkiewic je bio
miljenik svih ugnjetivanih naroda, navlastio
poslje njegovih otvorenih pisama, caru rus-
kom i Wilhelmu II.

Proslava u Českoj, Jugoslaviji i Poljskoj do-
kazuje iznova, da slavenska uzajamnost nije
utrnula.

Ali više nego sa svim gornjim — ovlašćeni
je svet zaokupljen poslijeđom vladinim kri-
zom. Svak se pita: „Što je s vlastom?“ Imu-
dana, kada se „situation“ mijenja slike pala
sata? Mnogo to se time krive! Radiceve žrtve.
Ali i to ce malo da potraže svaki čas. Ono što
nekoje novine pišu, je Kralj došao u kon-
fliktu s novinama. Skupština, do sada je
bez sastanka novinara. Osim toga, neki
velike mjesto nisu mogli doći u konflikt
s novinama. Pan Volodovićski i dr.

Prijeve spremali pomoći vojnističku neko-
javku putu, to su sve same laži i izmišljene
besavijene novinare. Između Kralje i Na-
rodne skupštine niti nikada detlo do kon-

